

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 8/2014-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. januára 2014 predbežne prerokoval sťažnosť J. K., zastúpeného advokátom Mgr. Vladimírom Šárnikom, Národného oslobodenia 25, Bernolákovo, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Co 235/2013 z 22. augusta 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. K. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie a rozhodnutie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. decembra 2013 doručená sťažnosť J. K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. Vladimírom Šárnikom, Národného oslobodenia 25, Bernolákovo, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 235/2013 z 22. augusta 2013 (ďalej len „rozsudok z 22. augusta 2013“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 14 C 55/2010-63 zo 6. novembra 2012 (ďalej len „rozsudok zo 6. novembra 2012“) zamietol návrh sťažovateľa na vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 92,94 € z titulu uhradenia nákladov za odťah jeho osobného motorového vozidla Dopravnému podniku Bratislava, a. s.

Sťažovateľ proti rozsudku okresného súdu zo 6. novembra 2012 podal 28. januára 2013 odvolanie, ktoré odôvodnil tým, že

«1. Sťažovateľ poukazoval na ústavný aspekt odťahovania vozidiel, ktoré netvoría prekážku cestnej premávky. Odťah vozidla je dočasným obmedzením vlastníckeho práva. Ako taký môže byť vykonaný iba vo verejnom záujme, v nevyhnutnej miere a len za účelom dosiahnutia ustanoveného cieľa. Vykladať zákony ústavne konformným spôsobom pritom výslovne ukladá aj čl. 152 ods. 4 Ústavy SR.

2. Ustanovenie § 40 ods. 1, 4 a 5 zák. č. 315/1996 Z. z. priznáva nárok na náhradu nákladov odstránenia vozidla správcovi komunikácie. V danom prípade však Dopravnému podniku Bratislava, akciová spoločnosť (ďalej len „DP“) nárok na žiadnu náhradu nevznikol, keďže DP nie je správcom komunikácie. Úhrada sumy 92,94 € vykonaná sťažovateľom teda predstavuje plnenie bez právneho dôvodu.

3. Prvostupňový súd svoje rozhodnutie založil na mylnej domnienke, že DP je oprávnený vykonať odťah, lebo je právnickou osobou založenou obcou a svoj predmet činnosti rozšíril o odťahovaciu službu a prevádzkovanie parkoviska. Sťažovateľ namietal, že neexistuje právna norma, ktorá by správcovi komunikácie dovoľovala preniesť právomoc na vykonávanie odťahu na iný subjekt.

4. Príslušník Mestskej polície nebol oprávnený nariadiť odťah podľa ust. § 40 ods. 5 zákona č. 315/1996 Z. z., nakoľko citované ustanovenie takéto oprávnenie priznáva iba policajtovi, ktorým sa na účely zák. č. 315/1996 Z. z. v zmysle ust. § 2 písm. o) rozumie výlučne príslušník Policajného zboru, nie príslušník mestskej, či obecnej polície. Takéto oprávnenie nevyplýva príslušníkom obecnej (mestskej) polície ani zo zákona č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii. Podľa ust. § 3 zák. č. 564/1991 Zb. obecná (mestská) polícia nie je oprávnená pôsobiť na úseku správy komunikácií. S absenciou pôsobnosti je v súlade aj

absencia právomocí, keďže žiadne ustanovenie zák. č. 564/1991 Zb. neoprávňuje príslušníka obecnej (mestskej) polície rozhodovať o odstránení vozidla, či na takéto odstránenie vydávať pokyn.

5. Sťažovateľ poukazoval na skutočnosť, že správca komunikácie môže požadovať iba náklady, ktoré boli skutočne, preukázateľne a priamo vynaložené na odstránenie vozidla v konkrétnom prípade. Stanovenie výšky nákladov nemôže vychádzať zo znaleckého posudku, ktorý sa nezaoberal výškou nákladov konkrétneho odťahu vozidla sťažovateľa a ktorý je navyše vyhotovený nesprávnou metodikou a do kalkulovaných nákladov sú zahrnuté aj nesúvisiace výdavky.»

Krajský súd svojím rozsudkom z 22. augusta 2013 potvrdil rozsudok okresného súdu zo 6. novembra 2013, avšak podľa sťažovateľa tento rozsudok „*trpí závažnými vadami odôvodnenia takej intenzity, že ich dôsledkom je porušenie práva sťažovateľa na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR*“. Podľa názoru sťažovateľa sa krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku z 22. augusta 2013 vyjadril iba k ním predloženej druhej námietke, avšak § 40 ods. 1, 4 a 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 315/1996 Z. z. o premávke na pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 315/1996 Z. z.“) a § 3d ods. 5 písm. d) zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov vyložil v rozpore s účelom a zmyslom týchto právnych noriem, pretože uviedol, že odporca bol oprávnený vykonať odťah osobného motorového vozidla z toho dôvodu, že ako podnikateľ má v predmete svojej podnikateľskej činnosti aj odťahovú službu, a na zostávajúce námietky sťažovateľa nereagoval.

K námietke sťažovateľa, podľa ktorej odťahovanie vozidiel, ktoré netvoria prekážku cestnej premávky, nemá ústavnoprávny základ, sa krajský súd vôbec nevyjadril, hoci uvedené konanie možno považovať podľa sťažovateľa za obmedzenie vlastníckeho práva garantovaného čl. 20 ústavy, ktoré je možné uložiť podľa čl. 13 ods. 4 ústavy len v miere potrebnej na dosiahnutie ustanoveného cieľu a zároveň sa musí dbať na podstatu a zmysel tohto práva.

Krajský súd sa k druhej námietke predloženej sťažovateľom obmedzil na odôvodnenie, že „*V konaní nebolo preukázané, že by išlo o plnenie bez právneho dôvodu – právny dôvod bolo rozhodnutie o priestupku a zaplatenie pokuty v blokovom konaní a ani nebolo preukázané, že by tento právny dôvod zanikol.*“. Tento záver krajského súdu je v rozpore s § 40 ods. 1, 4 a 5 zákona č. 315/1996 Z. z., z ktorého vyplýva, že právnym dôvodom na náhradu nákladov správcovi cesty je oprávnený výkon odťahu vozidla oprávnenou osobou – správcom cesty.

Podľa sťažovateľa sú záruky práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. ústavy zabezpečené len v rámci konania o priestupku, a preto pokiaľ by sa rešpektoval uvedený stav, tak odťah osobného motorového vozidla by bol trestom uloženým bez akýchkoľvek procesných záruk. Z uvedeného následne vyplýva, že pri takejto aplikácii dotknutých právnych predpisov by mohlo dôjsť k situácii, v ktorej by vodič osobného motorového vozidla musel zaplatiť náklady za odťah vozidla napriek skutočnosti, že bol s ohľadom na špecifické okolnosti porušenia dopravných predpisov spod obvinenia zo spáchania priestupku oslobodený. Zároveň je aplikácia dotknutých právnych predpisov rozporná aj s ohľadom na možný nesúlad medzi vodičom ako páchatelom dopravného priestupku a prevádzkovateľom vozidla ako subjektom povinným uhradiť náklady na odstránenie vozidla.

V danom prípade bol podľa sťažovateľa odťah osobného motorového vozidla vykonaný osobou, ktorá na takéto konanie nemala oprávnenie, a preto jej nemohol vzniknúť ani nárok na náhradu nákladov uskutočneného odťahu. Sťažovateľom uplatnený nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia z titulu neoprávnene vybratého poplatku za nezákonný odťah osobného motorového vozidla nie je viazaný na skutočnosť, či došlo alebo nedošlo k spáchaniu dopravného priestupku. V danom prípade odporcovi nemohol vzniknúť nárok na úhradu nákladov za odťah osobného motorového vozidla, pretože ho nemožno považovať za správcu cesty podľa § 40 ods. 1, 4 a 5 zákona č. 315/1996 Z. z.

K námietke sťažovateľa, podľa ktorej aj keď odporca má v rámci svojho predmetu podnikania v obchodnom registri zapísanú aj odťahovú službu, nie je správcom cesty ani

nebol založený pre účeloy správy miestnych komunikácií, treba uviesť, že správu predmetných komunikácií vykonáva hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava, ktoré je ako správca komunikácie pri výkone svojej právomoci viazané čl. 2 ods. 2 ústavy, v zmysle ktorého orgány verejnej moci môžu konať iba to, čo im zákon dovoľuje. Podľa sťažovateľa neexistuje právna norma, ktorá by mestu Bratislava ako správcovi komunikácie umožňovala preniesť výkon jeho právomoci na odťah osobných motorových vozidiel na iný subjekt.

Krajský súd svoj záver vo vzťahu k štvrtej námietke sťažovateľa, podľa ktorej príslušník mestskej polície nie je oprávnený nariadiť odťah osobného motorového vozidla, v rozsudku krajského súdu z 22. augusta 2013 založil na domnienke, podľa ktorej *«odstránenie vozidla ako úradný akt je odlišné od „samotného technického výkonu“, ktorý je vykonávaný na základe rozhodnutia Mestského policajta. Zák. č. 315/1996 Z. z. však v ust. § 40 ods. 5 priznáva právomoc „rozhodnúť“ o odstránení iba príslušníkovi PZ.»*

Znenie § 40 ods. 4 zákona č. 315/1996 Z. z. zveruje správcovi komunikácie právomoc odstrániť vozidlo, t. j. nerozlišuje fázu rozhodovacia a fázu vykonávaciu, ale zachováva jej jednotu, a preto prenesením právomoci samotného technického výkonu odťahu vozidla dôjde aj k preneseniu celej spomínanej právomoci zverenej mestu Bratislava.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že *«Názor o dualite výkonu právomoci a jej technickej realizácie by pritom viedol k ústavne neprípustným dôsledkom a priamo by odporoval čl. 2 ods. 2 Ústavy SR. Zasahovať do práv fyzických a právnických osôb by totiž mohli súkromné subjekty, ktoré zákon na takéto zásahy nespĺnomocnil, ani ich činnosť nijako neupravuje a štátna moc fakticky na ne nemá dosah. Keby sme záver súdu aplikovali na iné situácie, dospeli by sme k záveru, že napríklad príslušník PZ by svoje oprávnenie podľa ust. § 19 zákona č. 171/1993 Zb. o Policajnom zbore zaistiť fyzickú osobu mohol realizovať tak, že by pred zaisťovanou osobou vyhlásil „zaisťujem vás“ a následne by „technický výkon“ zaistenia realizovala súkromná bezpečnostná služba na základe „zmluvy o výkone zaisťovacej služby“ uzatvorenej s príslušným krajským riaditeľstvom PZ. Rovnako oprávnenie podľa § 23 zákona č. 171/1993 Zb. na zastavovanie a prehliadku dopravného*

prostriedku by príslušník PZ vykonal tak, že by stojac pri ceste vyhlásil „zastavujem vás“, avšak následný „technický výkon“ zastavenia, t. j. zdvihnutie zastavovacieho terčiku, by už vykonala súkromná bezpečnostná služba. V prípade odstránenia vozidla sťažovateľa teda zrejme príslušník Mestskej polície na mieste vyhlásil „odstraňujem vozidlo“ a následne DP vozidlo „technicky odstránil“. Takýto postup však znamená, že vozidlo odstránil DP a príslušník Mestskej polície sa iba zdržiaval na mieste, prípadne zdokumentoval priestupok, čo však už nie je súčasťou odstránenia.»

V súvislosti so svojou piatou námietkou týkajúcou sa nemožnosti určenia paušálnej sumy ako úhrady za výkon núteného odťahu vozidla sťažovateľ poukázal na závery rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 M Cdo 22/2010 z 20. decembra 2011 a sp. zn. 3 Cdo 70/03 z 1. januára 2006, v ktorom tento súd uviedol: *«Dovolací súd poukazuje na to, že § 40 zákona o premávke na pozemných komunikáciách v každom prípade (t. j. v odsekoch 1, 4 a 5) predpokladá odtiahnutie vozidla na náklady jeho prevádzkovateľa, pretože výška týchto nákladov je individuálna v každom jednotlivom prípade odtiahnutia toho – ktorého vozidla (závisí od vzdialenosti z miesta, z ktorého sa odtiahnutie uskutočňuje, do miesta, kam sa vozidlo odťahuje a tiež dopravných technológií a prostriedkov, ktoré sú použité na odtiahnutie), nemožno v žiadnom prípade aplikovať paušálne určenie „sadzieb ceny za výkon núteného odťahu vozidla“, ale je potrebné zisťovať individuálne náklady, ktoré boli skutočne, preukázateľne a v konkrétnom prípade priamo vynaložené na odstránenie vozidla (viď rozsudok najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 108/01).»*

Sťažovateľ poukázal na účel a zmysel § 40 ods. 1, 4 a 5 zákona č. 315/1996 Z. z., a to nahradiť správcovi cesty náklady, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho zásahu pri odstraňovaní prekážky v cestnej premávke, a nie zachovanie „rentability podnikania právnickej osoby, ktorá mimo svoju hlavnú činnosť (hromadná doprava osôb) prevádzkuje aj odťahovú službu. Najmä ak si do výpočtu svojich paušálnych nákladov zahrňa aj zjavne nesúvisiace položky a výsledná suma je vyššia ako požadujú odťahové služby fungujúce otvorene na komerčnej báze ak by si ich DP na odťah objednal.“

Sťažovateľ v predmetnom konaní poukazoval na skutočnosť, že reálne náklady na odťah jeho vozidla môže preukázať iba odporca, pričom rozdiel v takto zistených nákladoch a sumou ním zaplatenou v sume 92,94 € predstavuje bezdôvodné obohatenie, a to aj v prípade, ak by bol odťah vozidla zákonný. Súdny zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci však podľa sťažovateľa vôbec neprejavili snahu o zistenie reálnych nákladov odťahu vozidla a na jeho námietku nijako nereagovali.

Krajský súd sa tiež svojím rozhodnutím odchyľil od konštantnej judikatúry najvyššieho súdu, t. j. konal v rozpore s princípom právnej istoty sťažovateľa, ktorý svoju žalobu podal na základe poznania konštantnej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu a v očakávaní, že aj v jeho prípade budú právne normy aplikované v súlade s konštantnou judikatúrou.

V závere sťažovateľ uviedol, že právne posúdenie veci krajským súdom odporuje účelu a zmyslu aplikovanej právnej normy a nesie zjavné znaky svojvôle a arbitrárnosti. Nedostatočné a v časti chýbajúce odôvodnenie rozsudku krajského súdu z 22. augusta 2013 spôsobuje vážny zásah do práva sťažovateľa na súdnu ochranu. Rovnako svojvoľný odklon od konštantnej judikatúry predstavuje zásah do práva sťažovateľa na súdnu ochranu.

Proti rozsudku krajského súdu z 22. augusta 2013 podal sťažovateľ 31. októbra 2013 dovolanie, o ktorom *„doposiaľ nebolo rozhodnuté, ale vzhľadom na hodnotu predmetu sporu a nejednotnú judikatúru NS SR sťažovateľ očakáva odmietnutie jeho dovolania podľa ust. § 238 ods. 5 OSP“*.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby vydal nález, v ktorom vysloví:

„1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo dňa 22. 08. 2013, č. k. 3Co/235/2013-93 porušil základné práva J. K. zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 22. 08. 2013, č. k. 3Co/235/2013-93 sa zrušuje.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný zaplatiť náhradu trov konania J. K. na účet jeho právneho zástupcu do dvoch týždňov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu z 22. augusta 2013, ktorý je podľa neho poznačený nedostatočným a arbitrárnym odôvodnením.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré

mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal na najvyššom súde dovolanie, o ktorom dosiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté.

Podľa názoru ústavného súdu má právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa najprv a predovšetkým najvyšší súd ako súd dovolací (k podobným záverom už ústavný súd dospel vo veciach napr. m. m. III. ÚS 114/2010, III. ÚS 199/2010, III. ÚS 462/2011).

Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie v predmetnej veci ešte skončené, bolo dôvodné sťažnosť proti rozsudku krajského súdu z 22. augusta 2013 odmietnuť pre jej predčasnosť, pretože o ochrane označených práv, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, bude ešte rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací. Podanie dovolania a súbežne s ním aj podanie sťažnosti ústavnému súdu navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1

zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje.

Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 358/09, III. ÚS 114/2010), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o takomto mimoriadnom opravnom prostriedku.

Ústavný súd sa v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľa prípadné posúdenie dovolania najvyšším súdom ako dovolania neprípustného. Pre tento prípad ústavný súd majúci na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľovi lehota na podanie sťažnosti ústavnému súde považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozsudku krajského súdu z 22. augusta 2013 (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54).

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju ako neprípustnú podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. januára 2014